

aplec de tardor

T. RODY
13

ermita de lurdes

2 d'octubre de 1983

Organització:

**AMICS
DE LA
SARDANA**

A.E.TALAIA

VILANOVA I LA GELTRU

La Caixa d'Estalvis del Penedès

és present en tota
manifestació
cultural i artística

Agrupació Excursionista Talaia

c. comerç, 4 - tel. 893 12 57
vilanova i la geltrú

SECCIONS:

MUNTANYA
CULTURA
FOTOGRAFICA
ESQUI
AMICS DE LA SARDANA
GRUP ESPELEO TALAIA
GRUP ESCALADA
ALTA MUNTANYA
FOLKLORICA
MUSICAL
JOVENIL
i TERCERA EDAT

Salutació

Quan tot just comencen a esgrogueir-se les fulles dels arbres i fa un xic més de fresca al matí i al capvespre, el primer diumenge d'octubre arriba l'Aplec de Tardor, l'Aplec de Lurdes.

Amb un origen muntanyenc i un present sardanista, pel que fa essencialment a la seva organització, l'Aplec ens arriba amb els seus actes tradicionals, els quals no per repetits deixen d'ésser esperats, i amb les seves novetats, sense perdre mai un xic la seva personalitat, la seva diferència.

Perquè l'Aplec de Tardor té una personalitat definida i pròpia que el fa, ni més ni menys important o poc important que altres, sinó que simplement el fa diferent. A Lurdes, els actes habituals de festa o d'esbarjo de qualsevol aplec han anat sempre acompanyats d'uns elements de conscienciació i reivindicació cívica i social impregnats de catalanisme i de progressisme; a tall d'exemple només cal recordar l'homenatge a Pompeu Fabra o la presentació pública de l'Assemblea de Catalunya, cadascun en moments ben importants en el despertar col·lectiu del nostre país. I també, l'aspecte purament festiu té a Lurdes un sentit especial, i així s'explica, per exemple, el prestigi del cross per als corredors vilanovins o el fet de que els Bordegassos descarreguessin allà la seva primera Torre de Set o intentessin el Quatre de Vuit.

Lurdes és la trobada, la reunió, l'aplec dels vilanovins. Tan igual i tan nou alhora com cada any. Què per molts anys ens puguem anar trobant en l'Aplec de Tardor, sense que aquest perdi mai aquests trets que el fan diferent.

JAUME CASANOVAS i ESCUSSOL

Els sarcòfegs romànics de Sant Pere de Castellet

Mai no podrem arribar a valorar el gran estropell que significà per la història de l'art la nostra darrera guerra civil. La destrossa d'obres d'art, especialment religiós, sense cap més finalitat que l'intent de fer desaparèixer els símbols fou tant greu que gairebé totes les esglésies i capelles de les nostres comarques es troben actualment buides malgrat que fins i tot en les més senzilles s'hi podien trobar retaules, teles, imatges i d'altres objectes de culte que si bé no sempre tenien un valor crematístic molt significatiu tenien, això sí, un inapreciable valor històric i sentimental per a la gent que els havien viscut durant llargues generacions. El fanatisme va arribar a tals extrems que solament en el terme de Castellet i la Gornal es van aterrar completament dues capelles romàniques una a Clariana dedicada a Sant Jaume i una altre a Torrelletes dedicada a Santa Magdalena a més de l'inevitable saqueig sofert per les capelles de Sant Esteve de les Masuques, Sant Pere de Castellet, Sant Pere de La Gornal i Sant Marçal a la barriada del mateix nom.

Avui podem conèixer part de l'antic contingut d'algunes d'aquestes capelles gràcies a les descripcions fetes pels pioners de l'excursionisme científic català com Pelegrí Casades i Gramatxes (1883), Joseph Castellanos (1892) i M. Urgellés Depares publicades a les planes del Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya.

Excepcionalment interessant és l'inventari dels béns mobiliaris de les esglésies del Bisbat de Barcelona fet l'any 1926 pel vilafranquí Mn. Trens.

Aquest inventari enfocat sota un punt de vista artístic més que no pas crematístic ens relaciona tot un seguit d'objectes d'art la major part dels quals han desaparegut. Mn. Trens amb una anticipació de més de mig segle féu una tasca que avui es considera primordial: inventariar el nostre patrimoni artístic i monumental. Aquesta obra, no obstant no tingué la sort que es mereixia doncs restà inèdita als arxius del Bisbat de Barcelona (1).

Casualment ens han arribat a mans unes fotos del vilanoví Jaume Carbonell i Olivari preses poc després de l'atzagaiada comesa a Sant Pere de Castellet. Aquests valuosos documents gràfics ens permeten fer-nos càrrec del estropell sofert pels sepulcres romànics que flanquejaven l'entrada de l'esmentada capella.

Amb els esmentats documents intentarem refer l'inventari dels objectes de més valor artístic existents a Sant Pere de Castellet a finals del segle passat centrant-nos especialment en els sepulcres romànics anteriorment referits.

Pelegrí Casades y Gramatxes (2) descriu així la capella: "*Darrera lo castell, per suau pujada primer y per una rónega escalinata després, s'arriba á la petita capella, habilitada pera parro-*

(1) Mn. Trens, «Tresor Artístic del Bisbat» manuscrit de l'Arxiu Diocesà de Barcelona de l'any 1926.

(2) Casades y Gramatxes, Pelegrí, «Excursió á Arbós, Castellet y Cubellas - 21 Ja-ner 1883». Memorias de la Aassociació Catalanista d'Excursions Científiques, vol. VII, 1883.

quia, en qual tipich pòrtich, tancat per volta de canó seguit, son de veure, als dos costats de la porta d'ingrés, dos sepúlcrs de marbre blanch, completament llisos per totes parts, sostinguts per sis columnes cada un d'ells. Aquestas son interessantíssimas en alt grau, especialment las del sepulcre de má dreta. Son de polit alabastre d'una blanchura extremada, y presenten sos capitells diferentment esculturats, al estil románich, ab molt bon gust treballats, contenint dos d'ells imageria y los restants fullatges bellament combinats. Los fustes son llisos, menys un, que es notable per sa originalitat, puix que's presenta partit verticalment an amples estrias adornadas ab estrany hestiar y flors, executat ab molt art. Las basas de las columnas son áticas, no degeneradas. La llargada del sepulcre de la dreta es de 1 met. 75 c., l'alçada del capitell es de 0'33 c., lo del fuste 1 met. just y la de la base 0'20 c. Las columnas del sepulcre de má esquerra son molt primas, y los capitells de 0'21 c. son absolutament llisos, lo fuste 1 met. 02 c., la basa 0'15 c. y la llargada de 1 met. 27 c.

D'aquella original columna ne traigué una fotografia lo Sr. Massó y dibuixos los senyors Santamaria y Gaza.

Ab molta amabilitat rebé als excursionistas lo reverent Rector Mossen Damià Gumbert, que'ls atengué constantment mentres permanesqueren en lo poble, mostránlos-hi quant considerá podia sérlos agradable.

La iglesia, malgrat la complerta reforma que sofrí en lo sigle XVII, apar ésser romànica, d'una sola nau, ab capellas laterals afegidas modernament y ab volta de canó.

Los retaules son barrochs, venerantshi en un d'ells una preciosa imatge de J. C. crucificat, escultura notable. En la sagristia, que té la volta apuntada, ab clau d'unió pels archs, nos ensenyá una rica capa pluvial de vellut vermell ab l'escut ó caputxó y orlas ricament

Sepulcre de Sant Pere de Castellet
(foto de Jaume Carbonell-1939)

brodats d'or y sedas. En lo primer s'hi veu la imatge de Sant Pere sentat en un trono, estil del Renaixement, sostenint ab la má dreta una llarga clau y ab l'esquerra un llibre, essent los panyos tractas ab molt art y respirant magestat la figura.

Igualment brodada hi há la imatge del Etern Pare en lo centre de la orla, adornada aquesta ab arabeschs de fils d'or sobre fondo de satí vert, que produheix molt hermós efecte. Ademés fóren mostradas una creu professional y un Lignum crucis de plata, del sigle XVII abdós, y uns incensers de la mateixa época. En quant á documents no'n quedan y sols la consuetat de la parroquia se remonta al sigle passat.

Uns quants anys després Joseph Castellanos (3) descriu la capella més

Segueix a la pàg. 6

(3) Joseph Castellanos, «Excursions per la costa de Ponent y per lo Panadés», But. Cent. Exc. de Catalunya, Janer-Març 1892, n.º 4.

XIV Concurs de Dibuix Ràpid

INFANTIL I JUVENIL

B A S E S

1. **PARTICIPANTS:** Tots els nens, nenes i joves, compresos entre 6 i 18 anys. Seran formats 3 grups: de 6 a 10 anys; d'11 a 14 i de 15 a 18.
2. **INSCRIPCIO:** A la secretaria de l'Aplec, situada al local anexe a l'ermita.
Els participants seran portadors de llapis i goma. El paper timbrat i altres estris necessaris, seran facilitats per l'organització.
3. **TEMES:** Versaran sobre l'Ermita, la natura circumdant o qualsevol aspecte de l'Aplec.
4. **PLAÇ:** L'entrega de paper i estris serà efectuada puntualment a les 10'30 del matí. A les 11'30 també puntualment, els participants lliuraran els treballs a la Secretaria.
5. **JURAT:** Serà format per membres de solvència artística, els quals deliberaran immediatament després de la recepció dels dibuixos.
6. **PREMIS:** N'hi haurà per als tres primers classificats de cada grup.
7. **EXPOSICIO:** Després de la deliberació del jurat els treballs seran exposats al públic.
8. Qualsevol circumstància que no pugui ésser prevista en aquestes Bases, serà resolta per l'organització.

PROGRAMA DE L'AUDICIÓ

A LES DEU DEL MATI, DAVANT DE L'ERMITA

- Barcelona Treballa
- Gavanenca
- Colla Violetes del Bosc
- Llavaneres
- Cant a la Primavera
- Els dos nens

R. Vilà
J. Ventura Tort
S. Piugferrer
Mas Ros
J. Vicens "Xaxu"
M. Tudela

COBLA: MIRALPEIX

Programa d'Actes

**DIUMENGE
2 D'OCTUBRE**

- 8h 00mi Obertura oficial de l'aplec.
 - 8h 30mi Santa Missa a l'permita.
 - 9h 00mi Arribada del XIX Cross Talaia, Vilanova - Cim Talaia - Lurdes.
 - 9h 30mi Esmorzar de germanor. (Inscripció al local social).
 - 9h 45mi Ginkama.
 - 10h 00mi Audició de Sardanes, cobla Miralpeix.
 - 10h 30mi XIV Concurs de dibuix ràpid. (Infantil i juvenil).
 - 11h 30mi Repartiment de premis del Cross.
 - 12h 00mi Actuació de la coral "Unió Vilanovina".
 - 12h 20mi Actuació dels castellers "Bordegassos de Vilanova".
 - 16h 30mi Xocolatada i jocs de cucanya.
 - 16h 45mi Actuació del grup d'animació "Canyamàs".
 - 18h 00mi Actuació de la coral "Orfeó Vilanovi".
 - 18h 30mi Cant dels adéus.
 - 18h 45mi Clausura de l'aplec.
-

**ORGANITZACIO DE L'APLEC: AMICS DE LA SARDANA
DE L'A. E. TALAIA**

Els sarcòfegs romànics de Sant Pere de Castellet

Vé de la pàg. 3

breument coincidint, en lo essencial amb les observacions fetes pel seu predecessor.

Molt més dur en les seves apreciacions fou M. Urgellés Depares (4) que ens descriu Sant Pere de Castellet sota un nou punt de vista.

Columna romànica del sepulcre de Sant Pere de Castellet (dibuix de D.S. Santamaria-1883)

El text de M. Urgellés diu: *Res més agradable á l'excursionista que l'acostarse al castell per aquest costat, donchs sent la part menys enderrocada, gayre be's presenta d'igual modo que seria en aquellas centurias. Nos deté abans d'arribarhi la parroquia de Sant Pere, que no deixa d'esser original sa entrada, á volta de canó, ab la graderia, si bé quedan un tant defraudadas las esperansas no trobar en lo tot una correspondencia digne del monument que á l'altre costat ensenya encare'l costellam desconjuntat. Y no és estrany, puig ja hem dit qu'aquesta iglesia és molt posterior al castell, tenint en compte que Sant Esteve li serví abans de parroquia. Fòra las dugas urnas de l'entrada, sostingudas per co-*

lumnetas sumament interessants, especialment los capitells, que reflectan una època, y algun quadret pintat a manera de retaule en l'altar del Roser, res més de notable ofereix la parroquia de Sant Pere de Castellet.

Alguns anys després l'arqueòleg i historiador d'art vilafranquí Mn. Trens en fer l'inventari dels béns mobiliaris de les esglésies del Bisbat de Barcelona descriu exhaustivament la capella i els objectes existents aleshores.

Transcribim la relació feta per Mn. Trens.

- Església tres naus - capelles - capelles amb passatge - 4 trams i absi poligonal - volta mig punt.
- Altar major - barrocs - relleus escultòrics bonics - passatge St. Pere - imatge asseguda, boniqueta - Puríssima bonica - altres imatges boniques - socolada de marbres colors - Sagrari aïllat bonic, figures de profetes.
- Altar Carme - petit - recocó - ànimes esculturades - 2 àngels que en treuen dues amb alba blanca - interessant.
- Capella i altar de Sant Crist - barrocs - passador - enrajolat amb rajola de València - (cartalons i altres) - Crist bonic - els altres passadors - relleus de talla en la paret, passadors.
- Altar Roser - barrocs - imatge molt bonica, petiteta plafons amb teles pintades - talla complicada - igual enrajolat.
- Altar Remei - barrocs, bonic - imatge molt boniqueta. Sant Josep i Sant Antoni de Paula, bonics. Capella amb cúpula de petxines seguides - rajoles de València.
- Altar Sant Sebastià - recocó - bonic - imatge bonica interessant. Capella amb cúpules sobre petxines - rajola València.
- Altar Sant Isidre - barrocs - bonic - imatges passadores - cúpula sobre petxines seguides.

(4) M. Urgellés Depares, «Excursió Particular de Castellet al Vendrell per Sant Esteve, Arbós, Llorens y Santa Oliva», But. Cent. Exc. de Catalunya, Gener-Març 1894, n.º 12.

- Altar ànimes - alt relleu - fornacina superior Verge Mercè - bonic.
- Baptisteri - Calderó apertxinat - creu capitular en la tapa - caixa fusta barroca - decoració platejada - tallada.
- Pica batejar - grandeta - coberta de fusta barroca - pintada - i daurada - bé.
- Vera Creu plata daurada - peu oval repujat - caps d'àngel - tija bonica, gerro - amb anses - creu arabesca, bonica - 53 x 27 x 21 cm.
- Creu parroquial - plata - nus semi-esfèric - dos rengles capelles apertxinades - anses - pinacles neoclàssics - 118 x 46 cm.
- Custòdia radiada - plata daurada - estrelles amb conques per esmalt o pedra - raigs - s'enxufa a la Vera Creu.
- Calze plata daurada - plateresc - repujat - caps d'àngel en el peu i sotacopa - tija gerro - bonic - 26 x 9 x 15 cm.
- Ensencers - plata - gòtics - recipient apertxinat - bonic - 26 cm.
- Verge Roser - de bandeja - plata daurada - repujada - 19 cm.
- 2 Candelers plata - peu triple - urpes lleó - tija gerro - 51 cm.
- 2 Candelers Missa - plata - plat quadrat - tija tornejada - 16 x 13.
- Portapeu llautó, gòtic, Verge Roser amb nimbe Rosari - 11 cm.

- Capa pluvial vellut vermell - Sant Pere al caperó, en càtedra franja amb el Pare etern.
- Talem vermell - florejat - semi-blanc - bonic.
- 4 Palmatòries plata.
- Raig plata daurada amb estrelles - de custòdia barroca.
- 2 Aranyetes llautó i vidre.

Com es pot comprovar, per aquesta llarga llista, i per les narracions anteriors la capella rural de Castellet no estava mancada d'objectes de valor artístic i inclús podríem dir material. Tot, o gairebé tot, es va perdre. Els sarcòfegs foren remolits, les capelles i llurs altars foren destruïts, les talles foren devorades per les flames i els objectes de valor desaparegueren. Ben poc es pogué salvar de la destrucció.

En una recent visita que hem pogut efectuar a la capella de Sant Pere hem comprovat que únicament s'han conservat, dels béns mobiliaris existents a inicis de segle, la pica baptismal que classifiquem com del segle XVI i la magnífica creu parroquial de plata del segle XVII —tal vegada la peça de més valor artístic del repertori de Mn. Trens— que mercès a la decisió de Mn. Rafel Ribot, rector de Castellet, restà amagada en algun lloc de l'Arboç fins acabada l'escomesa bèl·lica.

Transcripció i comentaris de
XAVIER VIRELLA i TORRAS

Castell de Castellet abans de la seva restauració. Al fons la capella de Sant Pere (foto de Salvador Inglada - Abril 1926).

NOTES D'INTERES

- Queda totalment prohibida L'ACAMPADA EL DIA ABANS DE L'APLEC.
- No serà permesa l'entrada de cap mena de vehicle dins l'Aplec. Serà habilitat un aparcament degudament senyalitzat.
- Hi haurà servei de refrescos.
- Aigua potable a 50 metres de l'ermita.
- El servei sanitari de l'Aplec estarà a càrrec de la Creu Roja.
- El servei d'informació serà a càrrec dels membres de l'organització.
- Podran adquirir-se goigs de la Mare de Déu de Lurdes al preu de 25 pessetes.
- Cal respectar el lloc on es troba l'Aplec, no trencant arbres o plantes, ni llançant llaunes, papers o qualsevol altre objecte.
- Solament es podrà fer foc a l'entorn de la bassa.
- Col·laboreu en tots els actes de l'Aplec.

AGRAÏMENT

A tots aquells que col·laborant amb nosaltres han fet possible l'Aplec:

- Ajuntament de Vilanova.
- Sra. Montserrat Llarisó, vídua d'Estalella, propietària del terreny.
- Delegació de la Creu Roja de Vilanova i la Geltrú.
- Caixa d'Estalvis del Penedès.
- Tintoreria Albà.
- Cobega, S. A.
- Gràfiques Vilaseca.
- Galeria Prisma.
- Secció d'atletisme del Patronat d'Esport.
- Drogueria Josmarc.

La realització d'aquest butlletí ha estat possible gràcies a la col·laboració de Maria Carme Barceló, Salvador Butí, Xavier Capdet, Joan Virella, Vicenç Carbonell i Xavier Virella.

Portada: RODY.

DIA: 2 d'Octubre

HORA: 10 del matí

GRAN AUDICIO DE SARDANES

Cobla Miralpeix

Organitzat per
AMICS DE LA SARDANA
de l'A. E. Talaia

L'actualitat permanent
de l'OBRA CULTURAL
és el millor testimoni
del nostre afany de
promoure i emparar la
creació intel·lectual i
artística i les seves
manifestacions més
diverses en tots els àm-
bits de la vida Social.

**Caixa d'Estalvis
del Penedès**